

2. Дерябо С. Д. Вперед, к природе! : Слагаемые экологического сознания / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. // Экология и жизнь. – 2006. – № 9. – С. 12–15.
3. Дерябо С. Д. Слагаемые экологического сознания / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. // Человек. – 1999. – № 3. – С. 19.
4. Дерябо С. Д. Экологическая педагогика и психология / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. – Ростов н/Д : Феникс 1996. – 480 с.
5. Львовичкіна А. М. Основи екологічної психології : навч. посіб. / А. М. Львовичкіна. – Київ : МАУП, 2004. – 136 с.
6. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою : навч. посіб. / Н. Ф. Яришева. – Київ : «Вища школа», 1993. – 234 с.

УДК 159.9

Макара Л. М.

Особливості екологічного виховання молодших школярів

Анотація. Стаття присвячена особливостям формування екологічної культури школярів початкової школи. Автор наголошує на тому, що навчання екології має бути активним, цікавим, раціональним, наближеним до життя. Окреслює складові екологічної культури молодшого школяра на міжпредметній основі.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічна освіта, екологічна культура, молодший школяр.

Макара Л. Н. Особенности экологического воспитания младших школьников.

Аннотация. Статья посвящена особенностям формирования экологической культуры учащихся начальной школы. Автор отмечает, что обучение экологии должен быть активным, интересным, рациональным, приближенным к жизни. Определяет составляющие экологической культуры младшего школьника на межпредметной основе.

Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическое образование, экологическая культура, младший школьник.

L. N. Makara. Features environmental education of primary school children.

Summary. This article is devoted to the peculiarities of formation of ecological culture of pupils of primary school. The author emphasizes that environmental education should be active, interesting, rational, connecting with life. Outlines the components of ecological culture of primary school pupils on intersubject basis.

Keywords: environmental education, ecological culture, younger students

Постановка проблеми. Природне середовище було, є і буде незмінним партнером людини в її повсякденному житті. Ми черпаємо із скриньки природи всі наші багатства. Природа, її краса та велич залишаються нашим головним

скарбом, нашою святинею. Школа покликана виховувати школярів у душі любові до рідної природи, охорони навколишнього середовища.

Початкова школа – початкова ланка формування екологічної культури, екологічного мислення, засвоєння екологічних знань. Завдання вчителя – навчити молоде покоління жити за законами природи, домогтися, щоб почуття особистої відповідальності за все живе на Землі, турбота про збереження природи стали рисами характеру кожної людини.

Аналіз досліджень із даної проблеми. Проблемами екологічного навчання та виховання особистості у закладах освіти переймаються педагоги, психологи, вчителі-методисти (Г.Василенко, Л.Вороніна, А.Городецька, А.Давидов, О.Деркач, Г.Дубік, С.Павлік та ін.). Узагальнення науково-методичних розвідок дозволяє стверджувати, що екологічна освіта – це свідомий і планомірний розвиток знань про навколишнє середовище протягом усього життя. Основна її мета: формування уявлень про довкілля, специфіку його внутрішніх відносин, характеру антропогенного впливу, а також принципи гармонійного розвитку людини і природного середовища [1; 4].

У формуванні екологічної культури особистості вагомому роль відіграє також екологічне виховання, яке передбачає засвоєння людиною особливої екологічної моралі, етики взаємин природи і людини. При цьому екологічна мораль та екологічна етика за своєю суттю є глибоко гуманістичними; це – «...найдієвіші фактори, що контролюють екологічну благополучність» [3, с.23]. Під екологічним вихованням *науковці традиційно* розуміють такий розвиток волі, почуттів, рис характеру, які б проявилися у правильній (етичній) поведінці вихованців, у ставленні до природного середовища. Воно повинно бути добровільним і безперервним упродовж усього життя людини. Метою екологічного виховання є формування екологічної свідомості, яка охоплює поняття екологічної моралі – збалансованості між сприйняттям навколишнього середовища, його піднесенням і поведінкою людей у ньому [1; 2]. І особливо значущим формування екологічної свідомості є у період навчання у початковій школі.

Постановка завдання. При написанні даної статті ми мали за мету презентацію власного досвіду екологічного виховання учнів початкової школи на міжпредметній основі.

Викладення основного матеріалу. Роль початкової школи у вихованні екологічної культури учнів незаперечна. Адже, якщо добрі почуття не виховані у дитинстві, їх ніколи не виховаєш (В.О.Сухомлинський).

Існує багатий арсенал форм екологічної роботи з учнями, що можуть бути використані із урахуванням віку та схильності учнів, сезону, погоди, місцевих природних особливостей, матеріального оснащення та інших чинників. Навчання екології має бути активним, цікавим, раціональним, максимально наближеним до життя.

На нашу думку, екологічна освіта та виховання мають бути безперервними і тривати у дошкільний, шкільний та позашкільний періоди. У початковій школі вони здійснюються, як відомо, на міжпредметній основі.

Предмети гуманітарно-естетичного циклу – могутній засіб виховання у школярів любові до природи, розуміння необхідності її охороняти. Зміст чинних програм дає змогу сформувати у дітей елементарні природничі та природоохоронні уявлення та поняття, виробити окремі природоохоронні вміння і навички, розкрити взаємозв'язки між неживою та живою природою, природою та людиною. Провідна роль тут належить таким навчальним предметам як «Навколишній світ», «Природознавство», та «Читання»; їх вивчення сприяє художньому засвоєнню природничої та соціальної дійсності, розвитку моральних і естетичних стосунків учнів, їхньому вмінню виражати своє особисте ставлення до природи творчими засобами.

Відчуття краси природи допомагає по-новому сприймати мистецтво. Невипадково у програмах з музики пропонується використання музичних творів за природничою тематикою. А програма образотворчого мистецтва для 1–4 класів орієнтується на формування естетичного ставлення до довкілля, насамперед, до живої та неживої природи.

Під час роботи на уроці української мови з реченням вчитель може давати учням приклади речень екологічного спрямування. Екологізувати зміст предмета можна введенням диктантів з екологічною інформацією. Учням можна запропонувати самим обрати тему і написати казку, легенду про рослину чи тварину. Такі завдання дуже подобаються дітям.

Для кращої активізації творчої діяльності учнів на уроках можуть бути використані різні дидактичні матеріали. Доцільно до структури уроку включити невеликі конкурси, вікторини на краще знання загадок, прислів'їв, приказок про рослини, тварин, взагалі, про охорону природи [5, с.10].

Можливості екологічного виховання невичерпані, і його можна здійснювати на будь-якому уроці, завдяки включенню народознавчого матеріалу, різних завдань природничого змісту. Використання завдань з екологічною спрямованістю активізує роботу як учителя, так і учнів, сприяє формуванню активної миттєвої позиції, що проявляється у вчинках [4, с.111]. Ця робота не закінчується на уроці, вона продовжується і після занять, тому треба допомагати учням правильно організувати позаурочний час, щоб він був розумно використаний для відпочинку, культурних розваг і занять улюбленою справою; для розвитку і вдосконалення розумових, моральних, фізичних та естетичних якостей учнів.

Висновки. Формувати екологічний світогляд учнів ми зможемо лише тоді, коли екологічне виховання стане складовою частиною всіх без винятку сторін навчальної діяльності. У роботі з учнями початкових класів вирішується проблема дбайливого, господарського ставлення до природи та охорони навколишнього середовища.

Використовувати екологічний потенціал кожного навчального предмета – обов'язок класовода. Тільки озброївши учнів науковими знаннями про об'єкти й явища природи, ми закладаємо основу для їхнього екологічного виховання. Адже захищати і любити можна передусім те, що добре знаєш.

Список використаної літератури

1. Василенко Г. Екологічна освіта та виховання / Г. Василенко // Початкова школа. – 2007. – № 6. – С.6–7.
2. Давидов А. Спілкування з природою / А. Давидов. – Київ : Веселка, 1992. – 140 с.
3. Деркач О. Неси добро у світ природи / О. Деркач // Початкова школа. – 2000. – № 6. – С.23–25.
4. Ляхов П. Р. Я пізнаю світ / П. Р. Ляхов. – Київ : Освіта, 2002. – 120 с.
5. Христофор А. Сутність і дидактичні можливості екологічного виховання / А. Христофор. // Початкова школа. – 2007. – № 6. – С. 9–10.

УДК 378.147.34

Медведчук Ю.В.

Діалогове навчання як умова гуманізації педагогічної діяльності

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність гуманізації педагогічної діяльності, розглянуто сутність і організацію діалогового навчання як умови формування гуманних міжособистісних відносин у навчальному процесі.

Ключові слова: діалог, діалогове навчання, педагогічна діяльність, гуманізація.

Медведчук Ю.В. Диалоговое обучение как условие гуманизации педагогической деятельности

Аннотация. В статье обоснована необходимость гуманизации педагогической деятельности, рассмотрена организация диалогового обучения как условия формирования гуманых межличностных отношений в учебном процессе.

Ключевые слова: диалог, диалоговое обучение, педагогическая деятельность, гуманизация.

Summary. The article substantiates the need for humanization of pedagogical activity, considers the organization of interactive training as conditions for the formation of humane interpersonal relations in the learning process.

Keywords: dialogue, dialogue training, educational activities, humanism.

Постановка проблеми. Основним принципом європейської освіти був і залишається принцип гуманізму. Гуманізація розглядається як олюднення педагогічної діяльності, визнання педагогом цінності особистості, її права на свободу, соціальний захист, створення умов для прояву здібностей, а також стимулювання саморозвитку і самовиховання. Досвід свідчить, що процес творчого зростання студента у навчально-пізнавальній діяльності забезпечується її організацією на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «викладач-студент», «студент-студент». Саме така організація пізнавальної діяльності активізує творчий потенціал особистості, переводить навчання, засноване на пам'яті студентів, у